

Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused, milles käsitletakse kestliku Euroopa sotsiaalset mõõdet noorte jaoks

(2023/C 185/06)

NÕUKOGU JA NÕUKOGUS KOKKU TULNUD LIIKMESRIIKIDE VALITSUSTE ESINDAJAD,

TULETADES MEELDE:

1. Euroopa Liidu noortestrategia lisas esitatud Euroopa noorte eesmärgid nr 3 ja 10, mille pealkirjad on „Kaasav ühiskond“ ja „jätkusuutlik roheline Euroopa“ ning mis on seatud selleks, et „võimaldada ja tagada kõikide noorte kaasatus ühiskonda“ ning „saavutada ühiskond, milles kõik noored on keskkonnaalasel aktiivsed, haritud ja võimelised oma igapäevaelus muutusi tegema“⁽¹⁾;
2. noorte rolli muutuste ja innovatsiooni jõuliste elluviijate⁽²⁾ ja oluliste partneritena kestliku arengu tegevuskava 2030 ning muude mitmepoolsete kokkulepete ja õiguslike vahendite, sealhulgas Pariisi kliimakokkuleppe⁽³⁾ ja Euroopa roheline kokkuleppe⁽⁴⁾ rakendamisel. Lisaks kinnitatakse kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030⁽⁵⁾ põhimõtet, et mitte kedagi ei tohi kõrvale jätta. ÜRO lapse õiguste konventsioonis⁽⁶⁾ öeldakse, et kõigil lastel on õigus väljendada oma seisukohti kõigi neid mõjutavate küsimuste kohta. Noortel on õigus sisukale osalemisele neid ja ühiskonda tervikuna mõjutava poliitika väljatöötamises, rakendamises, järelevalves, hindamises ja järelmeetmete võtmises⁽⁷⁾;
3. põlvkondadevahelise dialoogi ja vastutuse kui tõhusa poliitikategemise nurgakivide tunnustamist,⁽⁸⁾ noorte kui keskkonnaliikumises osalejate üliolulise rolli tunnustamist ning noorte sisulise osaluse edendamisel tehtud edusammude rõhutamise tähtsust⁽⁹⁾;
4. Euroopa noorteaastat (2022),⁽¹⁰⁾ millega anti impulss noorte mõjuvõimu suurendamiseks ja noorte, sealhulgas piiratud võimalustega noorte toetamiseks asjakohaste teadmiste ja pädevuste omandamisel, et neist saaksid aktiivsed ja kaasatud kodanikud ning muutuste elluviijad. 6. detsembril 2022 toimunud Euroopa noorteaasta lõppkonverentsil „Claim the future“ (Haarake tuleviku ohjad) kordasid poliitikakujundajad ja noorte sidusrühmad oma ühist pühendumust integreerida noorteperspektiiv poliitika kujundamisse ja suurendada noorte osalust poliitika kujundamise protsessides. Samuti kutsuti üles pöörama suuremat tähelepanu ennetavale tervishoiule, võitlema vaimse tervise probleemide ja üksinduse vastu ning suurendama osalemist organiseeritud sporditegevuses,

⁽¹⁾ Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027 (ELT C 456, 18.12.2018, lk 1) 3. lisa.

⁽²⁾ Nõukogu järeldused „Terviklik lähenemisviisi eesmärgiga kiirendada ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamist – parema taastamise põhimõtte järgimine pärast COVID-19 kriisi“ (dok 9850/21).

⁽³⁾ Pariisi kokkulepe (ÜRO 2015).

⁽⁴⁾ Euroopa Komisjoni teatis „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

⁽⁵⁾ „Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development“ (kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma“), ÜRO Peaassamblee, A/RES/70/1.

⁽⁶⁾ ÜRO lapse õiguste konventsioon. ÜRO Peaassamblee resolutsioon 44/25.

⁽⁷⁾ Nõukogu järeldused, milles käsitletakse noorte sisukat osalemist hõlbustavate kodanikuühiskonna tegutsemisruumide kaitsmist ja loomist (ELT C 501 I, 13.12.2021, lk 19).

⁽⁸⁾ Nõukogu järeldused põlvkondadevahelise mõõtmise edendamise kohta noortevaldkonnas dialoogi ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamiseks (ELT C 495, 29.12.2022, lk 56).

⁽⁹⁾ Ülemaailmse noori käsitleva poliitikadokumendi „Stockholm + 50“ kolmas ametlik versioon (2022. aasta mai).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. detsembri 2021. aasta otsus (EL) 2021/2316 Euroopa noorteaasta (2022) kohta (ELT L 462, 28.12.2021, lk 1–9).

OLLES TEADLIK, ET:

5. ühiskonna haavatavate rühmade mõjuvõimu suurendamisel on otsustava tähtsusega kestliku arengu sotsiaalse mõõdme käsitlemine ⁽¹⁾. Kestliku arengu küsimused on läbipõimunud. Sotsiaal-majanduslik tõrjutus ja demokraatlik tõrjutus käivad käsikäes, mõjutades seda, mil määral saavad noored osaleda kestliku arengu meetmetes. Demokraatlike protsesside kaudu õiglase, kestliku ja kaasava arengu saavutamiseks tuleb arvesse võtta kõiki vaatenurki ja arvamusi, sõna- ja ajakirjandusvabaduse põhimõtteid ning kasutada kaasavaid protsesse kõigil tasanditel;
6. „noortena“ määratletav rühm koosneb paljudest eri võimete, vajaduste, soovide, ressursside ja huvidega isikutest, kes seisavad silmitsi erisuguste probleemide ja võimalustega ning kellel on erinev hariduslik, kultuuriline, geograafiline, majanduslik ja sotsiaalne taust. Need erinevused mõjutavad seda, milline on nende huvi, võimalus ja suutlikkus kestliku arengu ja keskkonnaga seotud meetmetes osaleda;
7. kestliku taristu juurdepääsetavust ja kättesaadavust noorte jaoks mõjutavad ka sellised tegurid nagu erinevused rahvastikutiheduses ja demograafilises struktuuris ehk linna- ja maapiirkondade ning äärepoolsete, vähem arenenud piirkondade ja äärepoolseimate piirkondade vahelised erinevused;
8. COVID-19 pandeemia, Venemaa Föderatsiooni Ukraina-vastase agressioonisõja põhjustatud energiakriis ja kliimakriis on toonud esile ebavõrdsuse meie ühiskondades, kuna kriisid on mõjutanud noorte rühmi erinevalt ja mõningaid rühmi ebaproportsionaalselt palju. Nende kriiside ajal on veelgi ilmsemaks muutunud see, et piiratud võimalustega noortel puudub teistega võrdne juurdepääs inimõigustele, nagu juurdepääs haridusele ja tervishoiule. Sellistel eeltingimustel nagu vaimne ja füüsiline tervis, elamistingimused ja eluasemega seotud tingimused, juurdepääs formaalsele, mitteformaalsele ja informaalsele õppele, töövõimalused ja vabaajategevused on noorte vastupanuvõime ja kestliku elu elamise suutlikuse jaoks otsustav tähtsus;
9. demokraatia ja inimõigused on kestliku arenguga seoses jagamatud, samal ajal kui kliimamuutused avaldavad haavatavas olukorras olevatele tõrjutud rühmadele ebaproportsionaalset mõju. Kliimamuutustega on kõige raskem kohaneda kõige piiratumate ressurssidega inimestel ⁽²⁾ ning saaste- ja keskkonnaprobleemidega puutuvad teistest suurema tõenäosusega kokku vaesuse ohus olevad inimesed ⁽³⁾. Lisaks võivad need noored, kes on oma kultuuritraditsioonide kohase töö, elu või tegutsemise tõttu eri moel loodusvaradest sõltuvad, olla kliimamuutustest negatiivselt mõjutatud sellisel viisil, mis seab ohtu nende võime omaenda elu kujundada ⁽⁴⁾,

LEIAVAD, ET:

10. kõigil noortel peaksid olema head elutingimused, tööhõiveväljavaated, võime kujundada oma elu ning mõjutada poliitika kujundamist ja ühiskonna arengut. Noored on üks meie ühiskonna tugevusi, samuti on nad üksikisiku õiguste omajad ja muutuste elluviijad ⁽⁵⁾;
11. noorte teadmised, vaatenurgad ja kogemused aitavad aidavad teha sihipärasemaid poliitilisi otsuseid ning on väärtuslikud vahendid demokraatlikus protsessis. Noortepoliitikas tuleks rakendada kahesuunalist lähenemisviisi, mille puhul algatusi töötatakse välja ja sõnastatakse otseses koostöös noortega, nende jaoks ja nende poolt nende aktiivsel ja sisulisel osalusel ning nii, et noortepoliitika integreeritakse kõikidesse poliitikavaldkondadesse;

⁽¹⁾ Kestliku arengu sotsiaalse mõõdme määratlus on esitatud lisa II lisas.

⁽²⁾ ÜRO ülemaailmne noortearuanne (2020).

⁽³⁾ „Quality of life indicators - natural and living environment“ (Elukvaliteedi näitajad – loodus- ja elukeskkond), Eurostat 2022.

⁽⁴⁾ Komisjoni teatis „Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia“ (COM(2021) 82 final).

⁽⁵⁾ Nõukogu järeldused „Noorte kui muutuste elluvijate tõhusam kaasamine keskkonna kaitseks“ (ELT C 159, 12.4.2022, lk 9).

12. ELi noortepoliitika, sealhulgas ELi noortedialog, peaks aitama luua kõigile praegustele ja tulevastele põlvkondadele sobiva ühiskonna, kus arutatakse selliseid sotsiaalküsimustega seotud suurimaid mureküsimusi nagu vaesus, tahtvastane üksindus ehk üksildus, ⁽¹⁶⁾ vaimne tervis, kestlik areng ja kliimamuutused, ning lahendatakse neid, ilma et halvendataks üldist olukorda;
13. kõigi noorte sotsiaalse kaasatuse suurendamine on vajalik, et edendada ülemaailmsetest omavahel läbipõimunud mureküsimustest aru saamist ning toetada noori selliste teadmiste, oskuste ja pädevuste omandamisel, mida on vaja selleks, et elada kestlikumat elu ja panustada nii omaette kui ka teistega koos kestlikuma ühiskonna loomisse. Selle eesmärgi saavutamisel võivad kasulikuks vahendiks olla ELi noorteprogrammid, nagu „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpus, samuti muud ELi ja liikmesriikide vabatahtliku tegevuse või kodanikuteenistuse kavad ja tegevused, kui need on olemas, ning kodanikuosaluse algatused;
14. kõigil noortel peaks olema juurdepääs kontrollitud tõenduspõhisele teabele ja andmetele, mis on esitatud noortesõbralikult, kättesaadavalt ning mitmes keeles, tagamaks, et kõik noored saavad selle teabe kätte, käituvad kestlikult ning tegelevad muutuste elluviijate ja teadlike kodanikena,

RÕHUTAVAD, ET:

15. kuna sellised mureküsimused nagu COVID-19 pandeemia, kliimamuutused ja elurikkuse vähenemine on oma olemuselt üleilmset laadi, tuleb noorte sisulise ja tõhusa osalemise tagamiseks teha võimalikult laialdast koostööd kõigil tasanditel;
16. on tarvis kaasata noori jätkuvalt kestliku arengu poliitikameetmete võtmisel kõikidel tasanditel, et kasutada ära noorte potentsiaali ja loovust, tunnistades seda, et noortesse investeerimine annab kestlikule tulevikule jõulise taganttõuke. Väga oluline on, et kestliku arenguga seotud eetiliste ja sotsiaalsete küsimuste üle peaksid ühiskonnas dialoogi nii noored omavahel kui ka eri põlvkonnad, näiteks põlvkondadevahelise dialoogi kaudu, et anda juurde lootust ning tekitada mõistmist eri vaatekohtadest ja tegelikkustest ning austust nende vastu;
17. paljud noored Euroopas on kestlikkuse ja keskkonna küsimustega seotud muredest teadlikud ning valmis nendega tegelema. Samal ajal on noori, kes ühiskondlike küsimustega ei tegele. Tegutsemisvalmiduse ja kaasamise tase on noorte inimeste lõikes erinev, sõltudes erinevatest teguritest, nagu juurdepääs infole, hariduslik taust, sotsiaal-majanduslik staatus või geograafiline asukoht. Eri noorterühmad vajavad ühiskonna arengus osalemiseks erisugust julgustust ja toetust. Seepärast on selliste küsimuste nagu kestliku arengu, inimõiguste, soolise võrdsuse, võrdsete võimaluste, sotsiaalse õigluse ja kliimamuutuste käsitlemiseks tarvis rakendada terviklikku lähenemisviisi ning töötada välja kaasavad ja osaluspõhised meetmed;
18. noorteorganisatsioonid, noorsootöö ning muud mitteformaalse ja informaalsete õppe tegevused on olulised teabe ja toe andjad formaalsetest struktuuridest väljaspool seisvatele noortele ning sageli täiendavad nad avaliku sektori asutuste teenuseid kõikidel tasanditel,

VÕTAVAD TEADMISEKS:

19. 2023. aasta märtsis toimunud ELi noortekonverentsil osalejate sõnumi selle kohta, kui oluline on pakkuda noortele usaldusväärset, kättesaadavat ja kasutajasõbralikku teavet ning anda neile juurdepääs nii formaalsele kui ka mitteformaalsele kestlikkus- ja kliimamuutustealasele haridusele. Võtavad samuti teadmiseks nende sõnumi selle kohta, kui oluline on kasutada põlvkondadevahelisi ja interdistsiplinaarseid lähenemisviise noorte mõjuvõimu suurendamiseks, andes neile vajaliku teabe ja teadmised selle kohta, kuidas praktiseerida kestlikke ja kaasavaid tavasid, ning selleks vajalikud vahendid,

⁽¹⁶⁾ Üksilduse määratlus on esitatud lisa II lisas.

KUTSUVAAD LIIKMESRIIKE ÜLES ASJAKOHASTEL TASANDITEL:

20. looma noorteorganisatsioonide ja noorte, sealhulgas alaesindatud noorterühmade jaoks kooskõlas olemasolevate parimate tavade, nagu Euroopa Nõukogu heade tavade koodeks kodanike osalemiseks otsustusprotsessis, ⁽¹⁷⁾ juurdepääsetavad, kestlikud ja mitmetasandilist valitsemist võimaldavad juhtimisstruktuurid ⁽¹⁸⁾ ning võimalused, edendamaks sisukat kaasamist ja juurdepääsetavaid tagasiside andmise ja selliste protsesside hindamise mehhanisme;
21. edendada noorsootöötajate haridusvõimalusi, et arendada mitteformaalsel viisil vajalikke teadmisi, oskusi ja pädevusi, et käsitleda oma tavades sotsiaalse kaasatuse ja kestliku arengu küsimusi;
22. julgustama haridustöötajate, ⁽¹⁹⁾ sealhulgas noorsootöötajate koolitusvõimaluste ja erialase õppe võimaluste väljatöötamist, et nad saaksid kõiki noori kestliku arengu küsimustes paremini teavitada, harida ja võimestada, nii et noored suudaksid igapäevaelus teha teadlikke ja kestlikke valikuid ning et neid saaks kaasata otsuste tegemise protsessi;
23. seadma esikohale noorte vaimse tervise ja heaolu, eelkõige tunnistades, et vaimse tervise probleemid on noorte jaoks üks olulisemaid terviseprobleeme; ⁽²⁰⁾ selleks tuleks tugevdada teadmispõhist vaimse tervise edendamist, vaimse tervise alast teadlikkust ja ennetustegevust eri keskkondades sektoriüleste lähenemisviiside kaudu ning edendada ja arendada võrdset juurdepääsu kvaliteetsetele, integreeritud, ohututele ja patsiendikesksetele tervishoiuteenustele, et parandada noorte tervist, heaolu ja elukvaliteeti, suurendades seeläbi ühiskonna kui terviku tugevust ja vastupanuvõimet;
24. kaaluma õigustepõhise noorte perspektiivi ⁽²¹⁾ kohaldamist kestliku taristu poliitikas, eelkõige seoses taskukohase ja kättesaadava ühistranspordi ja eluasemega, et pakkuda kestlikke ja keskkonnahoidlikke võimalusi kõigile noortele,

KUTSUVAAD LIIKMESRIIKE JA EUROOPA KOMISJONI ÜLES TEGEMA NENDE VASTAVATES PÄDEVUSVALDKONDADES JA ASJAKOHASTEL TASANDITEL SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTET JÄRGIDES JÄRGMIST:

25. võtma ELi noortedialogi üheksanda tsükli tulemusi arvesse sotsiaalse kaasatuse ja kestliku arenguga seotud tulevaste poliitikameetmete kavandamisel ja rakendamisel;
26. tagama kõigile noortele juurdepääsu nende õigustele kooskõlas rahvusvaheliste deklaratsioonide ja konventsioonidega, lisades noori mõjutavate meetmete kavandamise, rakendamise, järelvalvesse ja hindamise kõigil tasanditel õiguspõhise noorte perspektiivi. Oluline on anda poliitikakujundajatele vajalikud pädevused ja juurdepääs asjakohastele vahenditele, et nad saaksid luua kaasavad ja osaluspõhised otsustusprotsessid;
27. toetama täiendavalt teadusuuringuid ja analüüse, kasutades olemasolevaid vahendeid, nagu Youth Wiki, ⁽²²⁾ ning koguma disagreeeritud andmeid selle kohta, kuidas sotsiaalne tõrjutus ja kliimamuutused on seotud noorte vaimse tervise, heaolu ja elutingimustega, pidades meeles, et sotsiaalse tõrjutuse ja kliimamuutuste mõju mõõtmiseks võib olla vaja uusi näitajaid ja järelevalvemehhanisme;

⁽¹⁷⁾ Euroopa Nõukogu heade tavade koodeks kodanike osalemiseks otsustusprotsessis (CONF/PLE(2009)CODE1).

⁽¹⁸⁾ Nõukogu järeldused, milles käsitletakse mitmetasandilise valitsemise tugevdamist noorte otsustusprotsessides osalemise edendamisel (ELT C 241, 21.6.2021, lk 3).

⁽¹⁹⁾ Haridustöötaja määratlus on esitatud lisa II lisas.

⁽²⁰⁾ „Children and mental health: preventive approaches to anxiety and depression“ (Lapsed ja vaimne tervis: lähenemisviisid ärevuse ja depressiooni ennetamiseks), Euroopa Komisjoni tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektoraat, väljaannete talitus 2021.

⁽²¹⁾ Õigustepõhise noorte perspektiivi määratlus on esitatud lisa II lisas.

⁽²²⁾ Youth Wiki on Euroopa Komisjoni hallatav veebiplatvorm, kus antakse teavet Euroopa riikide noortepoliitika kohta.

28. parandama juurdepääsu eri osalusmehhanismidele, nagu noortenõukogud, noorte kuulamised ja osaluskonverentsid, sealhulgas ELi noortedialog, ning digitaalsetele osalemisvahenditele, tagades, et ühiskonna eri noorterühmade, sealhulgas esindamata ja alaesindatud noorterühmade mured seoses sellistes mehhanismides osalemise ja neis juhtrolli võtmisega oleksid seatud nende keskpunkti;
29. kasutama ära programmi „Erasmus+“, Euroopa solidaarsuskorpuse ja Euroopa Sotsiaalfondi+, sealhulgas vajaduse korral algatuse ALMA täielikku potentsiaali, et luua võimalusi kaasavamate ja kestlikumate projekide läbiviimiseks ning liikuvust, sealhulgas hübriidliikuvust, soodustavate meetmete võtmiseks kõigi noorte huvides. Erilist tähelepanu tuleks pöörata piiratud võimalustega noorte osalemisele,

KUTSUVAD EUROOPA KOMISJONI ÜLES KOOSKÕLAS SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTTEGA TEGEMA JÄRGMIST:

30. tagama Euroopa tasandil pikaajalised meetmed, et teha, sealhulgas Euroopa Noorteportaali ja muude asjakohaste teavitustahendite kaudu, noortesõbralikku, kaasavat, mitmekeelset ja arusaadavat teavitustööd kestliku arengu ja kliimamuutustega seotud ELi poliitika ja programmide ning Euroopa institutsioonides toimivate osalusprotsesside teemal;
31. hõlbustama kestlikkuse ja kaasamisega seotud vastastikuse õppe võimalusi;
32. edendama ja toetama sektoriülest lähenemisviisi ja koostoimet muude algatustega, nagu kliimaalast haridust edendav koalitsioon, nõukogu soovitusel keskkonnasäästlikkust toetava õppe kohta ⁽²³⁾ ning algatusega „Uus Euroopa Bauhaus“.

⁽²³⁾ ELT C 243, 27.6.2022, lk 1–9.

LISA I

VIITED

Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajad on võtnud käesolevate järelduste vastuvõtmisel teadmiseks järgmised dokumendid:

- komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final);
- komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia“ (COM(2021) 82 final);
- nõukogu järeldused „Terviklik lähenemisviis eesmärgiga kiirendada ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamist – parema taastamise põhimõtte järgimine pärast COVID-19 kriisi“ (dok 9850/21);
- nõukogu järeldused, milles käsitletakse noorte sisukat osalemist hõlbustavate kodanikuühiskonna tegutsemisruumide kaitsmist ja loomist (ELT C 501 I, 13.12.2021, lk 19);
- nõukogu järeldused põlvkondadevahelise mõõtme edendamise kohta noortevaldkonnas dialoogi ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamiseks (ELT C 495, 29.12.2022, lk 56);
- nõukogu järeldused „Noorte kui muutuste elluvijate tõhusam kaasamine keskkonna kaitseks“ (ELT C 159, 12.4.2022, lk 9);
- nõukogu järeldused, milles käsitletakse mitmetasandilise valitsemise tugevdamist noorte otsustusprotsessides osalemise edendamisel (ELT C 241, 21.6.2021, lk 3);
- Euroopa Nõukogu heade tavade koodeks kodanike osalemiseks otsustusprotsessis (CONF/PLE(2009)CODE1);
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Võrdõigussikkuse liit. Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“ (COM(2021) 101 final);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. detsembri 2021. aasta otsus (EL) 2021/2316 Euroopa noorteaasta (2022) kohta (ELT L 462, 28.12.2021, lk 1–9);
- „Children and mental health: preventive approaches to anxiety and depression“ (Lapsed ja vaimne tervis: lähenemisviisid ärevuse ja depressiooni ennetamiseks. Lastesse investeerimise Euroopa platvorm), Euroopa Komisjoni tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektoraat, väljaannete talitus 2021;
- Eurostati artikkel „Quality of life indicators - natural and living environment“ (Elukvaliteedi näitajad – loodus- ja elukeskkond), 2022. aasta september;
- Euroopa Parlament, nõukogu ja Euroopa Komisjon: institutsioonide ühine teadaanne Euroopa sotsiaalõiguste samba kohta (ELT C 428, 13.12.2017, lk 10);
- ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni kestliku arengu haridusstrateegia rakendamise raamistik aastateks 2021–2030;
- Baarck, J., Balahur-Dobrescu, A., Cassio, L.G., D’hombres, B., Pasztor, Z. ja Tintori, G.: „Loneliness in the EU. Insights from surveys and online media data“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg 2021;
- OECD, Global Teaching InSights, Teaching for Climate Action – Summary of Insights, 2021;
- Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noortestrategie 2019–2027, ELT C 456, 18.12.2018;
- ülemaailmse noori käsitleva poliitikadokumendi „Stockholm + 50“ kolmas ametlik versioon (2022. aasta mai);
- „Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development“ (Kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma“), ÜRO Peaassamblee, A/RES/70/1;
- ÜRO ülemaailmne noortearuanne (2020);

- ÜRO Pariisi kokkulepe (ÜRO 2015);
  - ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon; ÜRO lepingud, 2515, 2006;
  - ÜRO keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioon, Århus 1998;
  - ÜRO lapse õiguste konventsioon (1989), leping nr 27531. ÜRO lepingud, 1577, artikkel 12;
  - ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon, 1948;
  - maailma keskkonna- ja arengukomisjoni aruanne „Our common future“ (Meie ühine tulevik) [Brundtlandi aruanne], A/42/427. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon 1987.
-

LISA II

MÕISTED

Käesolevates nõukogu järeldustes kasutatakse järgmisi mõisteid.

„Haridustöötajad“: hõlmab õpetajaid (kellel on liikmesriikide õigusaktide ja tavade kohaselt õpetaja staatus või samaväärne staatus) ja koolitajaid (kes täidavad üht või mitut teoreetilise või praktilise koolitustegevusega seotud ülesannet kas haridus- või koolitusasutuses või töökohal). See mõiste hõlmab üld- ja kõrghariduse tasandi õpetajaid, esma- ja jätku-kutseõppe tasandi õpetajaid ja koolitajaid, samuti alushariduse ja lapsehoiu spetsialiste ning täiskasvanute koolitajaid ja noorsootöötajaid ⁽¹⁾.

„Üksildus“: väga subjektiivne tunne, mis tekib, kui tajutakse lahknevust inimese soovitud ja tegeliku suhete võrgustiku vahel. See on väga negatiivne tunne. See ei ole mitte ainult sotsiaalsete kontaktide vähesus iseenesest, vaid ka selle tajumine, et need suhted ei tekita piisavalt rahulolu. Teisisõnu ei tähenda üksildus mitte üksiolemist, vaid üksiolemise tunnet. Selles osas erineb üksildus sotsiaalsest eraldatusest, millel on objektiivne tähendusvarjund ja mida iseloomustab suhete puudumine teiste inimestega ja/või väga väike arv sisulisi sidemeid ⁽²⁾.

„Noorte õigustel põhinev perspektiiv“: ⁽³⁾ noorte õigustel põhinev perspektiiv ühendab riiklikud noortepoliitika eesmärgid laste ja noorte õigustega, nii nagu need on sätestatud rahvusvahelistes konventsioonides ja õigusaktides. See peaks põhinema teadusuuringutel ja statistikal ning selle eesmärk peaks olema luua tingimused noorte kaasamiseks ühiskonna üldisesse arengusse nii nende endi kui ka poliitikakujundajate algatuste kaudu. Noorte õigustel põhinev perspektiiv võib toimida meetodina, mille abil poliitikakujundajad saavad omandada asjakohaseid pädevusi, et võtta otsuste tegemisel arvesse noorte vaatenurki.

„Kestliku arengu sotsiaalne mõõde“: kestlikku arengut määratletakse üldiselt kui arengut, mis vastab praeguse põlvkonna vajadustele ega sea seejuures ohtu tulevaste põlvkondade suutlikkust oma vajadusi rahuldada ⁽⁴⁾. Selle eelduseks on kõigi inimeste põhivajaduste rahuldamine ja kõigile inimestele parema elu poole püüdlamise võimaluse andmine. Kestlikul arengul on kolm mõõdet: majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõõde. Kestliku arengu sotsiaalne mõõde põhineb sellistel põhiväärtustel nagu võrdsus ja demokraatia, sealhulgas kõigi inimõiguste, st poliitiliste, kodaniku-, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste tõhusal järgimisel kõigi inimeste poolt. 2021. aastal kinnitas nõukogu taas, kui oluline on tugevdada kestliku arengu sotsiaalset mõõdet, et edendada inimõigusi, soolist võrdõiguslikkust, kaasamist, inimarengut, sotsiaalset sidusust ja võrdõiguslikkust kõigis selle vormides, samuti sotsiaalset dialoogi, töötervishoidu ja -ohutust ning inimväärset tööd ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Nagu on määratletud nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldustes noorsootöötajate hariduse ja koolituse kohta (ELT C 412, 9.12.2019, lk 12) ning nõukogu soovitusel keskkonnasäästlikkust toetava õppe kohta (ELT C 243, 27.6.2022, lk 1).

⁽²⁾ Baarck, J., Balahur-Dobrescu, A., Cassio, L.G., D'hombres, B., Pasztor, Z. ja Tintori, G.: „Loneliness in the EU. Insights from surveys and online media data“, Teadusuuringute Ühiskeskuse poliitikaaruanne, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg 2021.

⁽³⁾ Rootsi noorsoo ja kodanikuühiskonna amet.

⁽⁴⁾ Maailma keskkonna- ja arengukomisjoni raport [Brundtlandi aruanne], A/42/427. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon 1987.

⁽⁵⁾ Nõukogu järeldused „Terviklik lähenemisviis eesmärgiga kiirendada ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamist – parema taastamise põhimõtte järgimine pärast COVID-19 kriisi“ (dok 9850/21).